

O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDAGI BUZILISHLAR

Ozodkhon Tulanboeva

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: O'zbekiston ta'lim tizimi so'nggi yillarda sezilarli o'zgarishlarga duch kelmoqda, ammo bu jarayonda bir qator muammolar va buzilishlar ham mavjud. O'zbekistonda ta'lim sifatida muammolar mavjud. O'qituvchilar malakasi va pedagogik uslublar zamonaviy talablar darajasida emas. Bu esa o'quvchilarning bilim darajasiga

O'zbekistonda ta'lim tizimidagi buzilishlar ta'lim sifatini pasaytirishi, tengsizlikni kuchaytirishi va yosh avlodning kelajagini xavf ostiga qo'yishi mumkin.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, tengsizlik, o'qituvchilar malakasi, ta'limga kirish imkoniyatlari, innovatsion texnologiyalar, ta'lim islohlari, o'qitish jarayoni, ta'lim resurslari.

Аннотация: система образования Узбекистана претерпела значительные изменения в последние годы, однако в этом процессе существует ряд проблем и сбоев. В Узбекистане существуют проблемы с образованием. Квалификация учителей и педагогические методы не соответствуют современным требованиям. Это влияет на уровень знаний учащихся.

Перекосы в системе образования Узбекистана могут привести к снижению качества образования, усилению неравенства и поставить под угрозу будущее молодого поколения.

Ключевые слова: качество образования, неравенство, квалификация учителей, доступ к образованию, инновационные технологии, образовательные реформы, учебный процесс, образовательные ресурсы.

Abstract: the education system of Uzbekistan has undergone significant changes in recent years, but there are also a number of problems and disruptions in this process. There are problems with education in Uzbekistan. The

qualifications of teachers and pedagogical methods do not meet modern requirements. This affects the level of knowledge of students.

Distortions in the education system in Uzbekistan can reduce the quality of education, increase inequality and jeopardize the future of the younger generation.

Key words: *quality of education, inequality, teacher qualifications, access to education, innovative technologies, educational reforms, the teaching process, educational resources.*

O'zbekiston Sovet Ittifoqi tarkibida bo'lgan davrda, ta'lim siyosati umumittifoq miqyosida belgilangan bo'lsa-da, milliy xususiyatlarni saqlab qolishga bo'lgan urinishlar ham kuzatilgan. Shu sababli, bu davrda ta'lim jarayoni nafaqat ijtimoiy-siyosiy omillarga bog'liq ravishda rivojlandi, balki pedagogik tafakkur ham sezilarli o'zgarishlarga uchradi. Ta'lim tizimi va pedagogik fikrlar rivojini chuqurroq tushunish uchun davrni bir necha bosqichlarga ajratish mumkin. 1924-1945 yillar O'zbekistonda savodsizlikni tugatish, yangi o'quv dasturlarini ishlab chiqish va kadrlar tayyorlash davri bo'lsa, 1945-1991 yillar ta'lim tizimining barqarorlashuvi va ilmiy-pedagogik tadqiqotlarning rivojlanish bosqichi sifatida qaraladi. Sovet hukumati ta'limni majburiy va bepul qilishga e'tibor qaratdi, natijada butun respublika bo'ylab umumiy o'rta ta'lim maktablari, texnikumlar va oliy o'quv yurtlari tashkil qilindi. Bu davrda o'zbek pedagoglari milliy ta'lim tizimini rivojlantirishga o'z hissalarini qo'shdilar. Ularning orasida Munavvar Qori Abdurashidxonov, Abdulla Avloniy va boshqa pedagoglarning ishlari katta ahamiyatga ega bo'ldi. Shuningdek, o'quv dasturlarining tarkibi sovet mafkurasi asosida shakllantirilgan bo'lsa-da, an'anaviy pedagogika tamoyillarining saqlanib qolishi kuzatildi. 1924-1945 yillar oralig'ida O'zbekistonda ta'lim tizimi shakllanishi va rivojlanishi muhim bosqichlarni o'z ichiga oladi. Bu davrda mamlakatda savodsizlikni bartaraf etish, yangi o'quv muassasalarini tashkil etish va milliy kadrlarni tayyorlashga katta e'tibor qaratildi. 1924 yilda O'zbekiston Sovet Sotsialistik Respublikasi tashkil topgach, savodsizlikni tugatish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bu maqsadda ommaviy

savodxonlik kompaniyalari o'tkazilib, qisqa muddatli kurslar va kechki maktablar tashkil etildi. Natijada, 1930-yillarga kelib, savodsizlik darajasi sezilarli darajada kamaydi. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy qismini, albatta, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar tashkil etadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida davlatimiz rahbarining 2019 yil 8 oktyabrdagi farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Kontsepsiyasi sohadagi yangi islohotlar uchun debocha vazifasini bajarib bermoqda. O'zbekiston ta'lim tizimi so'nggi yillarda ko'plab islohotlarga duch kelmoqda. Biroq, bu jarayonda bir qator muammolar va buzilishlar ham mavjud. O'zbekistonda ta'lim sifatining pastligi eng muhim muammolardan biridir. O'qituvchilar malakasi va pedagogik uslublar ko'pincha zamonaviy talablar darajasida emas. O'qituvchilarni tayyorlash jarayonida amaliyotga e'tibor berilmaydi, bu esa o'quvchilarning bilim darajasini pasaytiradi. O'qituvchilarning malakasi va ularning professional rivojlanishi muhim ahamiyatga ega. Biroq, ko'plab o'qituvchilar o'z malakalarini oshirish uchun zarur bo'lgan imkoniyatlarga ega emaslar. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini kamaytiradi. Qishloq va shahar farqi ta'limga kirish imkoniyatlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shahar joylarida ta'lim resurslari va sifatli o'qituvchilar mavjudligi bilan birga, qishloq hududlarida bu imkoniyatlar cheklangan. Bu esa ta'limda tengsizlikni keltirib chiqaradi. Ta'lim tizimidagi korrupsiya ham muhim muammo hisoblanadi. Ba'zi o'qituvchilar va rahbarlar o'z manfaatlarini ko'zlab, o'quvchilarni noto'g'ri yo'lga boshlaydilar. Bu holat ta'lim sifatini yanada pasaytiradi va o'quvchilarning motivatsiyasini kamaytiradi. Zamonaviy ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash juda muhimdir. Biroq, O'zbekistonda bu texnologiyalarni joriy etish jarayoni sekin kechmoqda. Ko'p maktablarda zamonaviy o'quv materiallari va texnologiyalar mavjud emas, bu esa o'quvchilarning bilim olish jarayonini murakkablashtiradi.

O'zbekistonda ta'lim islohlari amalga oshirilmoqda, ammo ularning samaradorligi hali ham savol ostida. Islohotlar ko'pincha yuzaki bo'lib, chuqur o'zgarishlarni talab qilmaydi. Ta'lim tizimida real o'zgarishlar uchun yanada jiddiy va kompleks yondashuv zarur. O'zbekistonda ta'lim tizimidagi buzilishlar ko'p jihatdan mamlakatning kelajagi uchun tahdid soladi. Ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilar malakasini rivojlantirish, ta'limga kirish imkoniyatlarini tenglashtirish va korrupsiyani bartaraf etish kabi masalalar ustida jiddiy ishlash zarur. Faqat shunda O'zbekiston ta'lim tizimi zamonaviy talablar darajasiga yetishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOT VA HAVOLALAR

1. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
2. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига руҳий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
3. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
4. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.